

LA MORT SEGONS LES ANOTACIONS DELS LLIBRES PARROQUIALS DE L'ESGLÉSIA DE SANT SALVADOR DE PICAMOIXONS (1769-2000)

Jordi Rius Jové

Introducció

Viure o sobreviure ha estat durant molts segles quelcom més que una lluita contra la malaltia. El repte de la vida contra la mort s'iniciava al mateix moment del naixement i arribar a vell no era gens fàcil. La fam, la mala higiene i les epidèmies eren els principals enemics de la vida dels nostres predecessors. L'alimentació depenia excessivament de les collites i aquestes del comportament de la natura.

La mortalitat no es pot estudiar d'esquena a la història de la medicina ni al marge dels avenços científics; els costum socials, la higiene, la climatologia i fins les relacions socials i els hàbits d'un poble hi són significatius per la capacitat de supervivència de l'home enfront de la malaltia.

En aquesta comunicació presentem les causes de mort segons les anotacions que apareixen als llibres d'òbits. És a dir, les causes de mort que el vicari que hi havia en cada moment, a l'església parroquial de Sant Salvador de Picamoixons, considerava convenient d'anotar, d'acord amb els seus coneixement o d'acord al que li deien o es deia pel poble. Per tant, aquesta comunicació no és una comunicació estrictament mèdica, però ens sembla enormement interessant, ja que permet analitzar l'efecte o impacte que socialment es produïa davant la mort a partir de les seves anotacions.

Entre els anys 1769 i 1969, data de la primera i de la darrera anotació de les causes de la mort, apareixen 114 registres de difunts on els diferents rectors hi anotaren alguna observació pel que es refereix a la causa de mort.

Aquestes anotacions per anys es reparteixen com segueix:

PERÍODE	ANOTACIONS
1769-1800	14
1801-1850	17
1851-1900	49
1901-1950	31
1951-1969	3
Total	114

A grans trets no es fa difícil d'afirmar que la població de major edat era molt sensible a qualsevol dels elements que podien influir negativament en la seva supervivència i, sovint, es mostraven davant la malaltia tan indefensos com els infants. A més, cal tenir en compte que molts dels que superaven els límits de l'esperança de vida, parlem dels segles XVIII i XIX, ho feien amb el dolor d'haver enterrat més d'un fill.

La misèria i la fam anaven íntimament lligades i sempre han estat dos aspectes que faciliten la implantació de les malalties més diverses. Els diners d'una família benestant podien, i poden, permetre d'afrontar més còmodament despeses mèdiques extraordinàries, disposar d'una alimentació més adient, millors condicions de vida, etc., però no ens deixem enganyar: els diners en si mateixos no han estat capaços d'aturar mai els mals físics o psíquics dels homes, i la mort i les malalties han colpejat i continuen colpejant de manera indiscriminada la societat, mostrant d'aquesta manera la igualtat dels homes enfront de la mort.

La higiene, els bons costums relacionats amb aquesta, ha jugat un paper decisiu a l'hora d'evitar certes malalties, especialment la seva propagació. Les de caire infeccioses i contagioses, amb els brots epidèmics, feien estralls en famílies i fins i tot en poblacions senceres fins dates relativament recents. La difusió de les mesures d'aïllament per evitar els contagis, els concixements de la desinfecció o l'esterilització suposà un gran avantatge pels nostres avis.

Així mateix l'efecte-impacte dels antibiòtics, especialment la penicil·lina, i d'altres fàrmacs descoberts més recentment han permès, sinó acabar, almenys poder combatre un bon nombre de malalties que ocasionaven sense cap tipus de solució la mort als nosres avantpassats. L'accés dels ciutadans a la sanitat pública fou també un pas decisiu a l'hora de millorar la salut de les poblacions.

La millora dels hàbits alimentaris, la varietat de la dieta, l'accés a aliments essencials, la introducció del concepte de nutrició, el sanejament dels circuits (tant de les aigües potables com de les residuals) i molts d'altres factors d'aquest tipus han ajudat a allunyar algunes de les malalties que fins el darrer quart del segle passat castigaven durament la societat.

Les malalties

A partir de la informació que ofereixen els llibres d'òbits d'aquesta parròquia se sap la causa de la defunció de 113 difunts. La causa de mort que figura més vegades, concretament 48, és la de «mort sobtada». Amb aquest diagnòstic moren 26 dones i 17 homes. Tres altres defuncions foren qualificades de morts naturals.

En algunes ocasions resulta curiosa la causa a què s'atribuïa la defunció, especialment per la poca concreció. Un dels casos és el de Pere Padrol Guasch, mort a les 23 hores del dilluns 15 d'agost de l'any 1864. Es tractava d'un nen de 15 mesos i consta que el traspàs fou per «malaltia corporal».

Altres anotacions resulten poc clarificadores com és el cas que explica la mort d'Antònia Andreu Pellicer, que morí a les tres de la matinada del dissabte 26 d'octubre de l'any 1878, als 70 anys, per causa d'una «indisposició». Aquesta terminologia tan poc clara podia abraçar un ampli ventall de possibilitats pel que fa a la causa real de la defunció, però també pot fer pensar en el desconeixement de la veritable causa de la defunció. De totes maneres cal recordar que l'anotació la feia el vicari o el rector i aquest, probablement, recollia la informació dels familiars del difunt més que no pas del metge.

El tifus, nom que es donà a un grup de malalties infeccioses causades per diverses rickètsies, vinculades a la fam i la misèria, afectà també als veïns de Picamoixons. Amb tota seguretat es coneix la mort de dues persones amb aquest diagnòstic, però tenint present la facilitat de contagi no podem excloure que se'n produïssin més. Segons els llibres d'òbits consta que Pere Català Florensa, de 50 anys, morí víctima del tifus el 23 de juliol de l'any 1866. També Josep Huguet Esteve de 35 anys, casat amb Teresa Ribé, traspassà per la mateixa causa el dimecres 14 d'agost de l'any 1867, a les 3 de la matinada.

L'any 1855 el còlera també deixà sentir les seves conseqüències a la vila de Picamoixons. Tot i que en els llibres parroquials consta que només dos vilatans foren les seves víctimes, com passa en el cas del tifus no podem excloure el fet que es produïssin més casos. No obstant això hi foren registrades les morts de Francesca Martí Odena, de 60 anys, que morí a les 7 de la tarda del dia 1 de setembre. Estava casada amb Francesc Rosselló i per raons de la malaltia fou sepultada el mateix dia de la seva defunció. La segona defunció per còlera fou la de Teresa Escarré Bigorra, qui morí a les 9 de la nit del dijous 3 de setembre, tenia 55 anys i estava casada amb Josep Huguet.

Una mort atribuïda a les febres és lògic que podia referir-se a qualsevol malaltia de les que cursaven amb febres de qualsevol tipus (altes, intermitents, amb episodis de deliri, etc.) i que finalment acabaven provocant la mort. Però aquest síndrome caracteritzat per l'augment de la temperatura corporal podia ser causat per un ampli ventall de processos patològics. La mort de Maria Punsoda Montserrat, de 38 anys, casada amb Joan Oliva, que traspassà a les 5 de la tarda del dijous 6 de juny de 1867, fou atribuïda a aquesta causa.

També tenim referit un atac de feridura, és a dir una apoplexia, que fou el que acabà amb la vida de tres vilatans de Picamoixons. Foren: Antònia Alcover Andreu, vídua de Ramon Pelliser, qui morí al 69 anys el dimecres 15 de juliol de l'any 1863 i Francesc Andreu Montagut, espòs de Maria Pujades, mort a les 9 del dimecres 20 de febrer de l'any 1788. Finalment consta que patí un «atac fulminant d'apoplegia» la senyora Coloma Ollé Magriñà, que morí als 50 anys a les 3 de la tarda del dia 29 d'abril de l'any 1870.

El dia 15 de novembre de 1947 morí a dos quarts de deu de la nit Ramon Montserrat Vilamajor a causa d'una tuberculosi. Aquest jove de 27 anys era fill de Picamoixons, tot i que el traspàs es produí a Calafell. Les investigacions realitzades fan dubtar si la responsable directa d'aquesta mort fou necessàriament la tuberculosi, ja que aquest jove es trobava en aquesta localitat convalescent d'un greu accident de treball que patí a la Paperera Catalana, en caure d'un muntacàrregues. Aquest accident el deixà amb lesions neurològiques irreversibles que li causaren una paràlisi i el deixaren invàlid.

També apareix apuntada la defunció de Josep París Nogués, que morí el dimecres 7 de juny de l'any 1944 a les 3 de la tarda, als 42 anys, víctima d'una apendicitis. Era casat amb Rosa Solanes Oller.

Les guerres

Al marge de les morts més habituals com són les provocades per malalties, a Picamoixons les guerres i els moviments revolucionaris també acabaren amb la vida d'alguns vilatans. Cal recordar que al llarg dels dos-cents anys que van de 1768 a 1968 es produïren diversos esdeveniments bèl·lics important com l'anomenada Guerra Gran o de la Convenció (1793-1795), la guerra del Francès (1808-1812), les guerres carlines, en els seus tres trams, i la Guerra contra la República (1936-1939).

El primer enfrontament bèl·lic que provocà la pèrdua d'un fill de Picamoixons fou durant la Guerra del Francès que es cobrà la vida d'Agustí Garí el dia 7 de juliol de l'any 1812. El jove estava casat amb Francesca Sendra. Durant la primera Guerra Carlina (1833-1840) fou ferit, al front de Solsona, Joan Baptista Pàmies Fuguet. Traslladat a Picamoixons per recuperar-se de les lesions, morí poc després a conseqüència de les ferides el dimarts 5 de maig de l'any 1840, era casat amb Rosa Ferrer i tenia 30 anys.

Els fets revolucionaris de l'any 1867 també es cobraren una vida al terme de Picamoixons, però no era un vilatà. El diumenge 25 d'agost d'aquest mateix any morí assassinat a la via del tren, prop de la Riba, a mans dels activistes, Pere Escasera Paset, de qui no consta registrada cap altra dada.

Posteriorment no apareix cap altra defunció per fets de guerra fins l'òbit de Salvador Virgili Parra, casat amb Pilar Batalla Olivé, qui trobà la mort al front de l'Ebre el dia 1 d'agost de 1938, durant la guerra de 1936-1939. L'anotació al llibre d'òbits, però, no es veu fins al dia 15 de novembre de l'any 1945.

Els accidents

Un altre motiu pel qual perdé la vida més d'un veí de Picamoixons foren els accidents. Accidents casuals, laborals o relacionats amb els mitjans de transport de l'època. El carro, la mula, les eines del camp, la construcció del ferrocarril, posteriorment la Paperera, etc., foren alguns dels causants directes o indirectes d'aquests accidents que els durien a la tomba. En aquest apartat mantenim la mateixa prudència que en els casos de defunció per malalties, ja que el seu nombre pot ser més elevat del que va quedar constància en els llibres parroquials.

El primer difunt registrat per accident fou Salvador Bernat que morí el dimarts dia 13 de maig de 1777 a conseqüència de les ferides que es produí en bolcar el carro en que viatjava, segons anotà el vicari Jacint Valls. Cinc anys després, el dijous 4 d'abril de 1782, morí Francesc Torruella en ser atropellat pel seu propi carro i patir una greu ferida a causa de la coça de la mula. El sacerdot li celebrà 6 misses resades d'almoïna.

Un accident del que es té poca informació fou el de Jaume Vilanova Serecí, de 47 anys, vidu de Maria Ribes, que moria a conseqüència d'una caiguda el dilluns 17 de setembre de l'any 1798. No s'expliquen més detalls.

Els accidents domèstics també es cobraren una víctima: fou Maria Llorens Alcover, de 70 anys i vídua d'Antoni Pedrol, que trobà la mort a les 6 de la tarda del dimecres 10 de desembre de 1875 a conseqüència d'unes cremades accidentals, possiblement a la cuina.

Vinculades amb el ferrocarril trobaren la mort Maria Alcover Pàmies, de 75 anys, vídua d'Antoni Magraner Esquerer, que patí un accident al túnel del ferrocarril a les 11 hores del dimarts dia 3 de desembre de 1935. El seu cos fou traslladat a Valls per ordre judicial per tal d'efectuar-li l'autòpsia. Es pot pensar que hi transitava quan l'atropellà un tren. El segon accident fou el d'Andreu Martí, de 49 anys, casat amb Nativitat Cartanyà, que va caure del pont del ferrocarril el dimecres 26 de setembre de l'any 1941. Ambdós difunts només pogueren rebre l'absolució "sub conditione".

Accidents indeterminats foren els de Joan Escarré Aguilà, mort de desgràcia el dimarts 27 de juny de l'any 1882, a les 12 del migdia. L'infant només tenia 22 mesos i es pot creure que la causa fou fortuïta.

Pau Escarré Ciurana trobà la mort a conseqüència d'un accident a Alcover el dissabte 19 de maig de 1855. No se'n coneixen més detalls, però es pot pensar que el

succés tingués alguna relació amb el carro en què suposadament viatjava. Escarré era vidu de Maria Teresa Plana.

Un altre accident indeterminat fou el de Josepa Domingo Miret, víctima també d'un accident a les 12 del migdia del dijous dia 7 de gener de 1865; era soltera i no es disposa de cap altra notícia; per tant, el ventall de possibilitats causants de la defunció poden ser moltes si bé hi ha pocs dubtes que es tractés d'una desgràcia.

Francesca Català Pàmies, casada amb Josep Pujol, morí el dimarts 17 d'abril de l'any 1866 també a causa d'un accident del que en desconcixem les circumstàncies. Els fets succeïren al molí del Groc, a la Plana. Tres capellans participaren en els funerals.

L'any 1929 el mossèn fa constar que Mercè Català Sunyer morí accidentalment en caure del llit, aquesta nena tenia només 15 mesos i la seva defunció, certament dolorosa, es produí a les onze de la nit del dilluns 22 de juliol de l'any 1929.

No sabem tampoc quin tipus d'accident produí la morta Teresa Poblet Torredemer, però perdé la vida a les 2 de la matinada del dilluns 11 de juliol de l'any 1932. Tenia 71 anys i era vídua de Jaume Carreras Calmet.

També un accident, en aquest cas sembla que laboral, costà la vida a Josep Carulla Calaf el dimarts dia 19 de setembre de 1936, a les tres de la tarda. Tenia 46 anys i estava casat amb Felisa Miracle Batalla. Rebé l'absolució "sub conditione".

Un altra defunció accidental fou la d'Úrsula Magrané Dalmau, de 86 anys, qui va trobar la mort en caure per la finestra de casa seva a les 5 de la tarda del dimarts 8 de setembre de l'any 1942. Ofegat a la sèquia mentre hi treballava morí Manel Fernández. Al llibre de defuncions hi figura com a mort per accident laboral i el succés es produí a les 11 del matí del dissabte 23 de juliol de 1949. El jove tenia 20 anys i era solter.

El sacerdot també anotà que un accident acabà amb la vida de Josep Penalba Castañeda, de 62 anys, el dimarts 24 d'agost de l'any 1965. Estava casat amb Isabel Sans Sanz i tenia 62 anys. Desconcixem si l'accident fou laboral, fortuït o d'un altre tipus. També s'atribueix a un accident la mort de Francesc González Salvador de 54 anys. El traspàs succeí el dilluns 23 d'octubre de l'any 1961.

Una mort sobtada que es podria atribuir a un desafortunat accident, si bé no s'hi pot descartar la violència, fou la de Joan Pau Escarré Batet de qui només es concix que fou trobat mort als voltants de la seva casa el dimecres 4 d'octubre de l'any 1820. Tenia 49 anys.

La violència

Picamoixons, tot i ser un poble acollidor i pacífic, tampoc no es deslliurà dels aldarulls, les baralles, els assassinats i les morts poc clares. En els registres de les defuncions trobem sis casos en què les causes de les morts s'atribueixen clarament a «mort violenta». En altres circumstàncies hi figura la referència a l'assassinat i a les ferides casuals o no, com aquelles que son el resultat de lesions per arma blanca o de foc.

Un primer cas de mort violenta apareix registrada l'any 1781 i es tracta d'un home no identificat, mort el 17 d'octubre. Al llibre d'òbits només consta la causa de la defunció i cap altra dada personal, la qual cosa pot fer pensar que la persona fos algun passavolant. Encara més evident fou la causa que conduí a la mort a Josep Serra Saperas. Aquest jove de 19 anys fou assassinat al terme d'Alcover el dissabte dia 20 de juny de 1840 a la una del migdia; podria haver patit l'assalt d'alguns malfactors.

Força enrenou produí a Picamoixons les morts de tres dels seus veïns a conseqüència d'una forta picabaralla succeïda els últims dies de setembre de 1844. Tal vegada en

aquest enfrontament s'hi veiessin implicades més persones, però les conseqüències resultaren especialment tràgiques pels tres homes que hi perderen la vida. Un d'ells fou Joan Escarré Ciurana, de 28 anys, que morí el dimarts 24 de setembre de 1844. La causa de la mort consta clarament en el llibre d'òbits: «una baralla produïa aquella mateixa nit».

El segon difunt fou Joaquim París Velázquez, de 51 anys, casat amb Ignàsia Gavarró, que també morí la mateixa nit de la batussa tot i que els funerals no se li feren fins al dia 12 de desembre de l'any 1847 amb la presència de tres sacerdots. Finalment, el tercer implicat fou el jove Josep Serret Cunillera, de 20 anys, que morí uns dies després, el dijous 3 d'octubre, a conseqüència de les ferides rebudes en aquesta baralla.

El dissabte dia 10 de febrer de 1855, Antoni Pàmies Padró morí als 27 anys a causa d'un tret. Era casat amb Antònia Saperes. Assassinat a punyalades també trobà la mort Francesc Rosselló Palau el dia 10 d'abril de l'any 1865. Natural de Montblanc, era veí de la Riba i vidu de Maria Català. Els funeral i l'enterrament se li feren a l'església de Picamoixons.

Ramon Xifré Ximenes de 35 anys també morí assassinat el dilluns 1 de juliol de l'any 1889, a les 10 de la nit, era casat amb Maria Martínez i no se li feren oficis religiosos.

Una mort poc clara fou la de Pere Batet Pàmies de 23 anys, succeïda el dia 8 de setembre de l'any 1890. Es desconeixen els detalls de la seva mort, però en el llibre parroquial consta que hi va haver d'actuar el jutge de Valls, la qual cosa fa pensar que l'òbit es veié embolicat de circumstàncies poc clares.

Un altra mort en circumstàncies dubtoses fou la de Magí Mercadé Solé, casat amb Rosa Barbarà Fortuny, que morí als 55 anys víctima d'una ferida a les onze de la nit del 9 de març de l'any 1905. També es pot atribuir a la violència la mort de Pere Bella Cortés, de 43 anys, casat amb Josepa Cunillera Barberà. El traspàs tingué lloc a les nou de la nit del dijous 25 de juliol de l'any 1912, havent rebut la penitència i l'extremunció.

També s'envoltà un cert aire de misteri o confusió l'òbit de Simó Orga Zalacaín, mort violentament a l'edat de 54 anys, a un quart de deu del matí del dissabte 18 d'agost de l'any 1934. Era solter i els fets tingueren lloc als voltants de la casa del guarda del pas a nivell de la via del tren. La tradició popular dóna diferents versions del fet. Va rebre l'absolució "sub conditione".

L'any 1935, concretament el dijous dia 14 de març, la violència acabà amb la vida de Pròsper Bellviure Jardí, de 37 anys. Rebé l'absolució "sub conditione" i els seu cos fou traslladat a Valls per ordre judicial.

Els ofegats

El riu Francolí, molt vinculat a la vida quotidiana de Picamoixons, la sèquia i els safareigs s'emportaren més d'una vida, malauradament la majoria eren infants. La primera referència la tenim registrada en la mort del nen d'11 anys Joan Escarré Sobiranes que morí ofegat el diumenge dia 13 d'agost de l'any 1769. No consta el lloc ni les circumstàncies, però donada l'estació estiuenca ens fa pensar que morí en un dels tolls emprats habitualment per la canalla per a refrescar-se de la calor.

El dimecres 11 de juliol de 1792, a les 8 del matí, l'aigua s'emportà Josep Padró. En aquest cas la causa fou desgraciadament força coneguda i recordada. Els aiguats de sant Lluc foren força nefastos per a bona part dels pobles per on transcorre el riu Francolí, ja sigui a la Conca de Barberà o a les comarques del Camp. Un dels morts fou un home del qual només sabem que era casat, però no consta la seva edat ni el nom de la seva muller.

Paula Guiu Guasch fou un altra víctima de les trobades ofegades, possiblement a la vora mateix del riu, el dilluns dia 10 de febrer de 1845. No tenim constància de la seva edat ni dels detalls exactes del que succeí, però sabem que era casada amb Joan Baptista Miquel.

El diumenge 24 d'agost de 1862 morí ofegat als 19 mesos d'edat Pere Sena Cervelló; la mateixa desgràcia va patir el nen de 8 anys Francesc Pujol Prats la tarda del dissabte 8 de juny de l'any 1878. L'època estiuenca fa pensar una vegada més que els dos accidents es produïren al riu.

Una nova riuada encara més tràgica fou la de santa Tecla de l'any 1874. El dimecres 23 de setembre, a les 3 de la matinada, s'emportà la vida del matrimoni format per Maria Grau i Joan Català Pujol, tots dos residents a la Plana. Els cossos se'ls emportà l'aigua i mai no foren localitzats.

La nena de dos anys Carme Gras Tudela trobà la mort el 17 d'agost de 1890 en ofegar-se a les 11 del matí, en caure al safareig del carrer de sant Josep. Possiblement va caure de manera accidental mentre la seva mare o algun altre familiar rentava la roba, o s'enfilà tota sola escapolint-se de la vigilància familiar. Desgràcia que també va patir un nen de nou anys Josep París Balanyà, qui morí ofegat al riu el dilluns 31 de juliol de 1899 mentre s'hi banyava.

La primera mort per ofec del segle XX és la del nen de set anys Josep Magrané Pàmies, que morí el dimecres 24 d'abril de 1901, a dos quarts de dotze del migdia. Maria Vilella Solé de 50 anys perdia la vida a dos quarts de dotze de la nit del dimecres 9 de maig de 1906 en ofegar-se, probablement en vorejar el riu per tractar de travessar-lo. Era casada amb Josep Bigorra Jaumejoan. Les mateixes circumstàncies acabaren amb la vida d'un home sense identificar d'uns 60 anys, que caigué al riu accidentalment en travessar-lo a l'alçada de la Palanca. Els fets tingueren lloc als voltants de les 3 de la tarda del dia 3 d'agost de l'any 1935.

Els parts

Desgraciadament no consten totes les dones que perderen la vida en donar a llum un fill, perquè no sempre es registrava la causa de la defunció i perquè l'Església considerava aquesta mort com una mort natural; per tant no s'hi feia cap referència explícita d'una manera habitual, però és fàcil endevinar que el nombre havia de ser elevat, especialment pel que fa als anys estudiats del segle XVIII i XIX.

S'ha fet una recerca a partir dels cossos femenins morts en edat fèrtil (entre 20 i 40 anys) i s'ha comprovat si la seva mort coincidia amb la data de naixement d'algun fill. En alguns casos ha resultat fàcil la localització del registre de bateig del nadó el mateix dia o poc dies després de la mort de la mare. En aquests casos, tot i les reserves que s'han de mantenir, es pot atribuir la causa principal de la defunció al part. També algunes de les morts produïdes fins a quinze dies després del part, sempre, insistim, guardant moltes reserves, es podrien atribuir a infeccions puerperals, hemorràgies post-part o altres complicacions a les que en èpoques passades poques dones sobrevivien. Res, però, pot fer pensar que les morts en les dates immediates al part no fossin produïdes per altres malalties que no tinguessin a veure amb l'embaràs.

Només en tres casos concrets es relaciona en els llibres d'òbits que la causa de la mort de les difuntes fou el part, una al segle XVIII i dues al segle XIX. És evident que la xifra resulta sorprenent per poc elevada i s'ha de pensar que no foren registrades

totes. Francesca Català Català, casada amb Joan Montserrat, de la que desconeixem l'edat però sí que morí de post-part el diumenge 29 de juliol de 1770, és la primera registrada. També es cita Maria Balcells Pujol, que morí a l'edat de 30 anys el divendres 5 d'agost de 1859, a les quatre de la tarda. Era casada amb Josep Solanes Boldó, de Rojals i consta que el dia abans havia donat a llum un nen que fou batejat l'endemà dia 6 amb els noms d'Anton, Ramon, Salvador.

Antònia Miró Pàmies, de Vilaverd, muller de Joan Oliva, adroguer de la Riba, va morir el dia 24 de març de l'any 1888 als 22 anys, després que el metge de Valls, Dr. Vilalta, li practiqués una cesària que serví per portar al món un nen.

Tot seguit es relacionen les dades de les dones que moriren el mateix dia o en dies més immediats al naixement d'un fill, mantenint la reserva a l'hora d'afirmar amb rotunditat que la causa principal de la mort fos el part.

Al segle XVIII apareix el registre de defunció d'Antònia Bofarull Martí, casada amb Pau Escarré, que morí el dia 7 d'octubre de l'any 1797. Casualment, sis dies abans, el 29 de setembre havia donat a llum un nadó batejat el dia 30 amb els noms de Joan, Isidre, Francesc.

Al segle XIX, hi consten força més defuncions que amb tota probabilitat tinguin com a causa el part. Són les de Rosa Gomis, muller de Josep Pàmies, que morí el dia 2 d'octubre de l'any 1818, el mateix dia que va néixer la seva filla Maria, Rosa, Francesca. Va deixar vidu Josep Pàmies i la nena fou batejada el dia següent. Sis anys després morí Teresa Miquel, casada amb Joan Llord. També va morir el mateix dia de donar a llum un fill, fou el 13 de juliol de 1824, a les 5 de la tarda. El nadó fou batejat a les poques hores, rebé els noms de Josep, Joan, Jaume.

Fins més de vint-i-cinc anys després no apareix cap altra registre sospitós que la causa de la defunció fos el part. Ens referim a la mort de Rosalia Vidal Salort, muller de Joan Pujol Guasch, que morí el dia 18 d'abril de 1855, sis dies després d'haver donat a llum una filla que fou batejada dos dies més tard amb els noms de Magdalena, Antònia, Carme. L'any següent, concretament el dia 22 de juny, traspassà Maria Plana Montserrat, que havia donat a llum a les quatre de la matinada del dia 9 de juny una nena que rebé els noms de Maria, Antònia, Josepa. El dia 4 de desembre de l'any 1874, a les set de la matinada, Rosa Escarré Cunillera, casada amb Ramon Inglés Cunillera, parí un nen i a les poques hores ella morí.

El darrer decenni del segle moriren 4 dones presumptament a causa del part. Aquestes foren: Salvadora Pàmies Rodon, que tingué un fill a dos quarts de set del matí del dia 12 de juny de l'any 1891. El nen fou batejat el dia 16 amb els noms de Josep i Antoni, i la mare morí el dia 18. També Dolors Benet Huguet, casada amb Josep Rossell, donà a llum el 4 de febrer de 1893 una nena que fou batejada el dia següent amb els noms de Dolors i Teresa. La mare moriria vint dies després.

Les altres dues mares que perderen la vida al moment de parir foren Maria Llord Domènech, casada amb Josep Català, que donà a llum el dia 3 de setembre de l'any 1895 un nen de nom Joan, Josep. L'infant fou batejat el dia 8 del mateix mes i l'òbit de la mare es produí el 26 d'octubre. Tot i el temps transcorregut, no manquen arguments que justifiquin una mort postpart.

El darrer registre d'aquest segle seria el de Carme Ferré Oliva, casada amb Josep Català. La dona morí l'1 de setembre de 1896 després de donar a llum el dia 27 d'agost d'aquell any una nena, batejada el dia després de la mort de la mare, amb els noms de Rosa, Antònia, Carme.

Al segle XX, fins a l'any 1968, només apareixen anotades dues defuncions que poden ser atribuïdes al part. Són les de Teresa Huguet Ruffi, muller de Salvador Dalmau Vilalta, que morí el dia 25 d'octubre de 1902. A les 10 del matí havia donat a llum un nadó que deu dies després fou batejat amb els noms de Ruffi, Joan, Francesc. Quelcom de semblant li succeí a Llúcia Carreras Aubareda, que parí un nen el dia 8 de novembre de 1925, batejat el dia 18 del mateix mes amb el nom de Joan, Josep, Lluís; la jove era casada amb Josep Domènech Escarré.

Fonts documentals

Arxiu parroquial de Sant Salvador de Picamoixons:
Vol. 1 Óbits, 1768-1797.
Vol. 2B Óbits 1797-1851.
Vol. 3B Óbits 1852-1866.
Vol. 4D Defuncions 1867-1884.
Vol. 5D Defuncions 1885-1929.
Vol. 6D Defuncions 1930-1976.

Bibliografia

- Iglèsies Fort, Josep. *L'aiguat de santa Tecla*. Episodis de la Història. Rafael Dalmau. Barcelona, 1971.
- Rius Jové, Jordi. *Picamoixons: Un model de població (De les acaballes de l'antic règim als nostres dies*. Tesi doctoral. URV. Tarragona, 2002. (2 vols).
- Rius Jové, Jordi. Borrueu Llovera, Anna. *Del clot de Lluquet ençà. (el penúltim capítol de la vida a Picamoixons, 1768-1968)*. Valls, 1998. (209 p).
- Rius Jové, Jordi. *Picamoixons i la seva gent. De les acaballes de l'Antic Règim als nostres dies*. Reus, 2002 (454 p).